

Ana Thea Filipović, *Učiti živjeti zajedno. Dimenzije socijalnog učenja u pedagoškoj i teološkoj perspektivi*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2017., 200 str.

Knjiga *Učiti živjeti zajedno. Dimenzije socijalnog učenja u pedagoškoj i teološkoj perspektivi* ima sedam poglavlja, kojima autorica Ana Thea Filipović znalački uvodi čitatelje u aktualnu problematiku socijalnog učenja u okruženju škole, ali i drugih, posebno vjerskih odgojno-obrazovnih zajednica, u vremenu brzih promjena na raznim područjima društvenog života i djelovanja. Tematika učenja života s drugima osvjetljena je iz pedagoške i teološke perspektive. Autorica pokazuje široko interdisciplinarno poznavanje literature koja joj služi za originalan pristup i vlastiti način izlaganja istraživačkog problema. Logički diskurzivno autorica razvija misao i vodi čitatelja korak po korak od temeljnih pojmova preko pojedinih dimenzija i relacija socijalnog učenja. Iznosi na vidjelo slojevitost pitanja i pravce u kojima je moguće tražiti odgovore.

Teorijske postavke i stajališta autorica je povezala s praksom, osobnim iskustvom i iskustvom sudionika obrazovanja, tj. učenika i nastavnika. Knjiga je svojevrsni odgovor na probleme koje suvremeni život stavlja pred svakoga od nas, društvo, obitelj, školu, Crkvu. Ka-

ko u kompetitivnom društvu, gdje vlada pravo jačega, gdje je i sustav etabliranih vrijednosti u toj funkciji skladno živjeti, stvarati društvenu koheziju, biti sposoban i spreman na život s drugim i različitim? Kako u drugom vidjeti sebe, svladati strah od »slobode drugoga«? Budući da je život uvijek i u svojoj biti suživot s drugim i drukčijim, osoba mora biti spremna na kompromis u osnovi kojeg sposobnost empatijskog razumijevanja ima veliku ulogu. Vidjeti stvari iz kuta onog drugoga, drukčijega, nije lako. Do toga se može doći samo uključivanjem u život s tim drugim. Ono što se živi može biti, a najčešće i jest, drukčije od onoga što se misli. Kako pomoći drugome, a da ta pomoć ne bude oduzimanje od sebe, nego dobit za sebe? Kako pomoći drugom, pa da kroz to oboje rastemo? Ta i slična pitanja nalaze se i pred pedagogijom i pred pedagoškom praksom. Autorica tim pitanjima prilazi iz dvaju pravaca: »odozgo«, tj. od filozofsko-teoloških spoznaja koje razmatraju božansku istinu u učenju Isusa Krista (»što ste učinili najmanjem od moje braće«) i »odozdo«, od osobe i djela dobrote u kojima je i Bog prisutan.

Dijete, odnosno pojedinac učenik vrijednost je sam po sebi. Njemu nije dovoljno dati ulovljenu ribu. Treba ga učiniti ribarom kako bi svojim trudom, radom i marom, u suradnji s drugima i od sebe različitim, *ostvario sebe*. Za život u zajednici čovjek nije dobio sve što mu treba: znanja, vještine, umijeća, standarde ponašanja. On mora učiti – učiti biti, znati, činiti kako bi skladno živio s drugima, stekao i usvojio vrline potrebne za socijalnu koheziju i participaciju.

Temelj učenja je osobno iskustvo. Budući da se ono događa u socijalnom okruženju, autorica se usredotočuje upravo na njegovu socijalnu dimenziju. Riječ je o tzv. iskustvenom učenju u kojem izravan doživljaj, pozitivno afektivno iskustvo sa stajališta odgoja ima ključnu ulogu, ponajprije stoga što djelotvorno utječe na razvoj i formiranje: pozitivne slike o sebi, svijesti o sebi kao vrijednosti, osobnog identiteta, odgovora na pitanje »Tko sam ja?« Socijalna kompetencija je nešto što se ne može dobiti ni od koga. Treba ju steći intencionalnim i sustavno organiziranim učenjem, tj. obrazovanjem i odgojem. Zato autorica daje dovoljno prostora konkretnim načinima njegova organiziranja u školi, socijalnoj sredini, Crkvi, nastavi i u izvannastavnim aktivnostima.

Osobit značaj autorica poklanja pitanju: *Što socijalna kompetencija jest?* Kako se ona razvija? I to je tzv. kognitivni temelj koji predstavlja valjan kriterij učitelju u samoprocjeni, valjanosti učenja, validnosti učeničkih iskustava,

učinkovitosti ukupnog procesa ili pojedinih njegovih segmenata.

Iako ova knjiga pripada području religijske pedagogije, toplo ju preporučam svima koji rade u obrazovanju i odgoju, ponajprije zato što na odgoj gleda iz pozicije učenika, a ne sustava, što posebno naglašava etičku komponentu u obrazovanju i odgoju pojedinca, tj. osobe.

Teme kojima ova knjiga posvećuje posebnu pozornost jesu: socijalna kompetencija i njoj srodni pojmovi socijalne inteligencije, empatija, socijalna osjetljivost, suvremeni izazovi socijalnog učenja, odgovori škole u obliku socijalno-emocionalnog, demokratiskog i suradničkog učenja, promicanje socijalne osjetljivosti i socijalne zrelosti u crkvenom djelovanju, redefiniranje škole, inkluzivna pedagogija i drugi kao dar – kategorija prijateljstva kao paradigma dijakonijskog i pastoralnog djelovanja Crkve.

Autorica pokazuje sposobnost jezgrovita govora i precizne argumentacije te znanstvenu erudiciju u kojoj interdisciplinarnost nije fraza, već princip faktičnog povezivanja znanja iz raznih područja edukacijskih znanosti, obrazovne politike, teologije i filozofije kao i mnogih drugih humanističkih i društvenih znanosti. Dok sadržajno optira za dijalog i poštovanje razlika, autorica i metodološki dosljedno provodi ono što zastupa tako što se služi izvorima i autorima koji pripadaju različitim znanstvenim, jezičnim, kulturnim i

religijsko-svjetonazorskim tradicijama, poziva ih za sugovornike kako bi bolje osvijetlili problem i pridonijeli boljem uvidu i spoznaji.

Knjiga odaje profiliranu znanstvenicu koja je izvrsno verzirana u metodologiji znanstvenog rada. Budući da dobro poznaje utjecajne strane jezike, engleski, njemački i talijanski, to joj omogućuje komparativnost i poznavanje tema koje su hrvatskoj čitateljskoj publici malo poznate. Autorica teologe upozna je sa suvremenim pedagoškim i didak-

tičkim strujanjima, a pedagoge s novim teološkim razmišljanjima. Neka od tih razmišljanja gotovo su nepoznata u hrvatskim odgojnim znanostima, koje se gotovo uopće ne dotiču religijskog i teološkog promišljanja.

Knjiga će pridonijeti interdisciplinarnom dijalogu u znanosti u Hrvatskoj, a posebno će unaprijediti status religijske pedagogije među odgojno-obrazovnim znanostima u našem kontekstu.

Filip Jelavić

Nikola VRANJEŠ, *Za novi život u Kristu. Prilozi pastoralu sakramenata, Glas Koncila, Zagreb, 2017., 207 str.*

Za novi život u Kristu. Prilozi pastoralu sakramenata naslov je knjige riječkoga pastoralnog teologa doc. dr. sc. Nikole Vranješa, koju je objavila izdavačka kuća Glas Koncila. Knjiga osim uvida, zaključka, kratica, popisa literature i kazala imena, sadrži sedam poglavlja koja prate klasičnu shemu nazivlja sakramenata:

1. Krštenje kao početak novog života
2. Potvrda kao snaga novog života
3. Život prema euharistiji
4. Pomirenje kao obnova života
5. Bolesničko pomazanje kao izraz skrbi za život
6. Sveti red u službi novog života
7. Ženidba u službi života.

To vrijedno kratko djelo doc. dr. sc. Nikole Vranješa bavi se određenim

pitanjima iz pastoralne sakramenata danas i to iz teološko-pastoralne perspektive. To nije cjelovit prikaz pastoralne sakramenata niti njegovih izazova. Toga je svjestan autor, ali toga bi trebali biti svjesni svi koji će imati u rukama ovo djelo. Odmah na početnim stranicama knjige, sâm autor usmjeruje kako treba razumjeti njegovo djelo. Autor kaže da »ovo djelo nije iscrpan pregled pastoralne sakramenata, niti teološko-pastoralnih odgovora na sve pojedine problematične pojave vezane za to područje crkvenog djelovanja. Ovo djelo treba promatrati više kao pomoć u teološko-pastoralnom promišljanju o življenju milosti sakramenata, te o konkretnom pastoralnom djelovanju kojemu je bitan cilj pomoći tomu i takvo-